

Številka: Up-558/17-8

Datum: 11. 7. 2017

SKLEP

Senat Ustavnega sodišča je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki jo je vložila družba Octapharma AG, Švicarska konfederacija, ki jo zastopa Tadej Kovačič, odvetnik v Ljubljani, na seji 11. julija 2017

sklenil:

Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. X Ips 70/2016 z dne 24. 5. 2017 v zvezi s sodbo Upravnega sodišča št. I U 1132/2015 z dne 27. 1. 2016 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Vrhovno sodišče je zavrnilo revizijo zoper sodbo Upravnega sodišča, ki je zavrnilo tožbo pritožnice zoper odločbo Informacijske pooblaščenke, ki je Zavodu za transfuzijsko medicino (v nadaljevanju ZTM) kot zavezancu za dostop do informacij javnega značaja naložila, da prosilki (družbi Medisanus, d. o. o., Ljubljana) posreduje elektronske kopije sedemnajstih dokumentov, ki izkazujejo: (a) koliko plazme, ki je bila pridobljena iz krvi slovenskih krvodajalcev, je ZTM v letih 2012–2014 poslal pritožnici v predelavo in (b) kakšno količino zdravil iz te plazme, ki jih je izdelala pritožnica, je ZTM v letih 2012–2014 prodal na trgu industrijsko izdelanih zdravil iz krvne plazme. V nasprotju z Upravnim sodiščem Vrhovno sodišče šteje, da dostop do dokumentov, ki so povezani z izvajanjem javne službe, ni absoluten oziroma neomejen. Zato naj tak dokument ne bi bil vselej dostopen javnosti, pač pa naj bi dostop do njega omejevale zakonsko določene izjeme (tudi določitev poslovne skrivnosti po 2. točki prvega odstavka 6. člena Zakona o dostopu do informacij javnega značaja, Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 23/14, 50/14

in 102/15 – v nadaljevanju ZDIJZ), katerih upoštevnost je treba ugotoviti v vsakem konkretnem primeru posebej. Ob tem Vrhovno sodišče poudarja, da je treba v vsakem primeru presoditi, ali določitev poslovne skrivnosti ustreza tako formalnim kot tudi vsebinskim vidikom tega pojma.

2. Vrhovno sodišče razlaga 2. točko prvega odstavka 6. člena ZDIJZ tako, da odkazuje na 39. in 40. člen Zakona o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 82/13, 55/15 in 15/17 – v nadaljevanju ZGD-1). Glede na dikcijo prvega odstavka 39. člena v zvezi s prvim odstavkom 40. člena ZGD-1 navaja, da je za veljavnost določitve poslovne skrivnosti za namene ZDIJZ s pisnim sklepom (torej po subjektivnem kriteriju za poslovno skrivnost) ključnega pomena, da se poslovna skrivnost opredeli jasno, konkretizirano, natančno in z visoko stopnjo določnosti, v predpisani obliki in s strani za to pristojne osebe, obenem mora poslovna skrivnost tudi po vsebini ustrezati temu pojmu,¹ prav tako pa mora biti v sklepu določen način varovanja poslovne skrivnosti ter odgovornost oseb, ki jo morajo varovati. Vrhovno sodišče sicer meni, da mora sklep o določitvi poslovne skrivnosti sprejeti zavezanec po ZDIJZ (v konkretnem primeru ZTM), vendar ne izključuje možnosti, da bi bil tak sklep oblikovan kot posebna določba pogodbe med pritožnico in ZTM. Vendar naj bi tudi v takem primeru ustrezna določba pogodbe morala biti oblikovana tako, da bi ustrezala merilom, ki jih je za izpolnjevanje pogoja izjeme poslovne skrivnosti po subjektivnem kriteriju opredelilo Vrhovno sodišče. Vrhovno sodišče ocenjuje, da konkretna pogodba o predelavi plazme št. JN S 12/12 (v nadaljevanju Pogodba), ki posplošeno določa, da so zaupni "vsi podatki, pridobljeni v času izvajanja te pogodbe", navedenim merilom ne zadosti. Naknadnega ustreznega sklepa o poslovni skrivnosti pa naj ZTM ne bi nikoli sprejel.

3. Pritožnica v ustavni pritožbi zatrjuje kršitve pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave in pravice do svobodne gospodarske pobude iz prvega odstavka 74. člena Ustave. Trdi, da sta sodišči v neskladju s prvim odstavkom 74. člena Ustave posegli v njeno pogodbeno razmerje z ZTM, ker nista upoštevali 11. člena Pogodbe, ki naj bi določal zaupnost vseh podatkov iz pogodbenega razmerja. Pritožnica opozarja, da kljub navedeni določbi Pogodbe sodišči podatkov, iz katerih je mogoče izračunati izkoristek njenih predelovalnih procesov, sploh nista šteli za poslovno skrivnost in nista izvedli tehtanja v skladu z drugim odstavkom 6. člena ZDIJZ. Protiustavnost očita stališču, da se pri odločanju o zahtevi za dostop do informacij na podlagi javnega značaja na podlagi ZDIJZ glede izjeme poslovne skrivnosti ne upošteva volja pogodbenih strank, ampak se obstoj poslovne skrivnosti presoja bodisi po subjektivnem bodisi po objektivnem merilu iz 39. člena ZGD-1. Pritožnica meni, da to stališče brez stvarno upravičenega razloga oži polje ustavno varovane podjetniške svobode oziroma pogodbene avtonomije. Poudarja velik pomen varstva poslovnih

¹ To pomeni, da mora biti podatek, ki je predmet poslovne skrivnosti, znan le omejenemu krogu ljudi in da mora predstavljati neko konkurenčno prednost za podjetje oziroma vplivati na tržni konkurenčni položaj podjetja.

skrivnosti za varstvo konkurenčnih prednosti posameznega podjetja na trgu in za spodbujanje raziskav, razvoja in inovativnosti.

4. Pritožnica vidi kršitev svoje ustavne pravice iz 22. člena Ustave v domnevni arbitrarnosti razlage Vrhovnega sodišča, da lahko pogodbeni klavzula o varovanju poslovnih skrivnosti utemeljuje izjemo od dostopa po ZDIJZ le, če so sporni podatki v pogodbi jasno in konkretno opredeljeni in če sta v tej klavzuli (ali v posebnem sklepu, ki naj bi ga po mnenju Vrhovnega sodišča moral sprejeti ZTM) določena tudi način varovanja poslovne skrivnosti in odgovornost oseb, ki morajo varovati poslovno skrivnost. Pogodbene stranke naj bi imele pravico kot poslovno skrivnost pri opravljanju gospodarske dejavnosti zavarovati prav vse "zaščitene potrebne" podatke, ki jih pridobijo oziroma nastanejo v okviru poslovnega sodelovanja. Pritožnica Vrhovnemu sodišču očita nesprejemljiv pravni formalizem.

B.

5. Pritožnica zatrjuje kršitev pravice do svobodne gospodarske pobude. Ta ustavna pravica svojim nosilcem med drugim zagotavlja svobodno avtonomno urejanje obligacijskih razmerij (pogodbeno avtonomijo na področju obligacijskega prava).² Pritožničin očitok ni utemeljen. Pravni subjekti sicer lahko svobodno urejajo obligacijska razmerja, vendar pri tem ne smejo prekoračiti meja kogentnih določb, ki na področju obligacijskega prava odražajo javno korist iz drugega stavka drugega odstavka 74. člena Ustave. Ker gre pri ureditvi dostopa do informacij javnega značaja za kogentna pravila javnega prava, volja pogodbenih strank ne more biti edina odločilna za presojo, ali naj se določen podatek posreduje javnosti.

6. Neutemeljen je tudi pritožničin očitok o posegu v njeno ustavno zaščiteno sfero poslovne tajnosti. Ustavno sodišče v odločbi št. U-I-201/14, U-I-202/14 poslovne skrivnosti ni opredelilo kot instituta, ki brez navezave na objektivna merila gradi na goli volji poslovnega subjekta, ne glede na to, kako je izražena.³ Sodišči zato s stališčem, da poslovno skrivnost na podlagi ZDIJZ lahko predstavljajo le jasne in konkretne opredelitve podatkov, očitno nista prekršili pritožničine ustavne pravice do podjetniške svobode iz prvega odstavka 74. člena Ustave.

7. Pritožnica uveljavlja tudi kršitev pravice do enakega varstva pravic z vidika očitne napačnosti izpodbijanih sodb. Po ustaljeni ustavnosodni presoji iz pravice iz 22. člena Ustave izhaja tudi zahteva po prepovedi sodniške samovolje. To ustavno procesno jamstvo je kršeno v primeru, ko je sodna odločba že na prvi pogled očitno napačna. Za očitno napačno sodno odločbo gre, če sporne uporabe prava ni mogoče

² Primerjaj z odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-202/93 z dne 6. 10. 1994 (Uradni list RS, št. 74/94, in OdlUS III, 99), 4. točka obrazložitve.

³ Odločba Ustavnega sodišča št. U-I-201/14, U-I-202/14 z dne 19. 2. 2015 (Uradni list RS, št. 19/15), 22. in 23. točka obrazložitve.

zagovarjati z uveljavljenimi pravnimi pristopi, zaradi česar je utemeljen sklep, da sodišče ni odločalo na podlagi zakona, ampak na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev – torej samovoljno.⁴ Pritožnica meni, da se je Vrhovno sodišče pri razlagi izpolnjevanja pogojev za poslovno skrivnost po subjektivnem kriteriju samovoljno omejilo na strogo formalen pristop. Stališče Vrhovnega sodišča ni očitno napačno. Zahteva po nedvoumni in konkretni pisni opredelitvi poslovne skrivnosti in vseh potrebnih vprašanj v zvezi z njo namreč zagotavlja, da bodo poslovni subjekti opravili tehten premislek, kateri podatki iz njihove notranje sfere po svojem bistvu in pomenu res ustrezajo zakonskim merilom za poslovno skrivnost. Izpodbijani sodbi zato nista očitno napačni in v neskladju s pravico do enakega varstva pravic.

8. Ker očitno ne gre za kršitev ustavnih pravic, kot jih zatrjuje pritožnica, senat ustavne pritožbe ni sprejel v obravnavo.

C.

9. Senat je sprejel ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – ZUstS) ter tretje alineje tretjega odstavka v zvezi s petim odstavkom 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10 in 56/11) v sestavi: predsednica senata dr. Špelca Mežnar ter člana dr. Matej Accetto in dr. Jadranka Sovdat. Sklep je sprejel soglasno.

dr. Špelca Mežnar
Predsednica senata

⁴ Primerjaj z 9. točko obrazložitve odločbe Ustavnega sodišča št. Up-484/14 z dne 3. 12. 2015.